

PROF. DR. İLTER TURAN'IN
«ULUSAL EGEMENLİK VE SİYASAL KATILMA»
KONULU TEBLİĞİ ÜZERİNDE YORUM

Prof. Dr. Nermin Abadan - Unat
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Siyasal iktidar kavramı ile çok yakın bir ilişki içinde bulunan bu iki kavramdan birincisi hukukî bir terim olup, anayasa ve kamu hukuku alanında ortaya çıkmış belli başlı kuramların temel unsurlarından biridir. İkincisi ise çağdaş siyaset bilimi alanında oluşturulmuş bir terim olup, ampirik araştırmalar yolu ile somut biçimde de ölçülebilen siyasal davranış biçimlerini kapsamaktadır. Her iki kavram siyasal iktidarın belirlenme biçimlerinin meşruluk derecesini saptamaya yaramaktadır. Bu niteliklerinden ötürü aynı zamanda uygulanan demokrasi modelini belirleyen bir ölçüt görevini de görürler. Şu kadar ki özellikle birinci kavram bir yüzyıla yakın bir süredir yoğun tartışmalar ve farklı yorumlara yol açmış bulunmaktadır. Bu nedenle Sayın İ. Turan'ın izinde ben de egemenlik kavramının geçirmiş olduğu tarihî gelişme biçimini kısaca gözden geçirmek istiyorum.

Egemenlik kavramının değişik anlamları

Günümüzde sık sık «siyasal iktidar» ya da sadece «iktidar» olarak kullanılan terim çok yenidir. Bunların yerine uzun zaman «Egemenlik» (souveraineté, sovereignty) terimi kullanılıyordu. Bu tercihin başlıca nedeni konunun sırf normatif anayasa hukuku çerçevesinde, pozitif bir yöntemle ele alınması halinde, iktidar olgusunun toplumsal yönden soyutlanabilmesinde yatmaktadır. Başka bir deyimle çağımızda siyasal iktidar sadece soyut bir kavramla değil, sosyal bilimlerin çeşitli dalları olan siyaset bilimi, iktisat bilimi yardımı ile de ölçülmeye çalışılmaktadır. Oysa düne kadar bu tür bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmuyordu. İktidar olgusu, hukuk tekniği yardımı ile hukukî bir kişilik (hükmi şahsiyet) taşıdığı varsayımına dayanarak sadece devletin buyurma, emir verme ve yasa koyma gücü olarak belirleniyordu. Dolayısıyla uzun zaman «egemenlik» diye adlandırılan kavram sadece kamu hukuku, siyaset felsefesi ve klasik siyaset biliminde çeşitli kuramlara esin kaynağı olmuş, bu yaklaşım çerçevesinde devlet kavramı ile birlikte incelenmiştir.

Egemenliğe ilişkin klasik görüş

Egemenliğe ilişkin klasik görüşün kaynağını ortaçağın sonlarını ve yeniçağın başlarını kaplayan uzun bir zaman şeridi içinde olup biten olaylarda aramak gerekir. Bu zaman dilimi içinde Avrupa' da büyük güçler arasında çetin bir üstünlük mücadelesi sürüp gidiyordu. Bu mücadelede bir yanda başta Fransız Krallığı, öte yandan ise feodal beyler, Papalık ve Roma - Cermen imparatorluğu yer alıyordu. Fransa kralları uzun zaman bir yandan ülke içinde feodal beylerle, öte yandan dışarıda tüm Avrupa monarşileri üzerinde Papalık ve Roma - Cermen imparatorluğunun kurmak istedikleri hegemonyaya karşı savaşıma zorunda kaldılar. Sonunda bu mücadeleden Fransız kralları içten feodal beylere, dışarıda da Papalık ve Roma - Cermen imparatorluğuna karşı bağımsızlıklarını kazandılar.

İşte bu uzun tarihî mücadele sırasında Fransa kralları kendilerine içte ve dışta rakip olabilecek bir iktidarı tanımadıklarını ifade eden bir hukukî formül olarak (souveraineté - en üst iktidar) anlamına gelen «egemenlik» kavramını kullandılar. Bu kavramı XVI ncı yüzyılda ilk defa sistemli bir kuram haline getiren Fransız düşünürü Jean BODIN «Devletin Altı Kitabı» adlı yapıtında egemenliği «bütün tebaa üzerinde yasalarla kısıtlanmayan en üstün iktidar» olarak tanımlıyordu. Böylece BODIN egemenliği sınırsız, mutlak, tek, bölünemez ve devredilemez olarak tanımlıyordu. BODIN'e göre egemenlik, yani «Summa Potesta» denen bu kudret, somut irade birliği ile ayrılmaz bir kavram olarak, çevreye etkili olmanın fiili ve normatif temeli, bütün iktidar, karar ve tasarrufların esasıdır. Bodin «pouvoir, autorité, prérogative, souverainete» terimleri ile ifade edilen bu en yüksek buyurma birliğini oluşturan gücün tüm derebeylik iddialarını, diktatörlük heveslerini, Papalığın tahakkümünü ortadan kaldırmaya yeterli olacağını savunmuştu. Egemenliği temsil eden en yüksek karar birliği, aynı nitelikte diğer irade birliklerinin varlığını ortadan kaldırır. Şu halde «Egemen»in üstünde ve altında kendine eşit bir kudrete tahammülü yoktur (1). Hükümdar ya da çağdaş anlamda egemenliği temsil eden parlamento tek, mutlak ve en yüksek kanun koyma (legibus solutus) dur. Bu nedenle dilerse, kendini, kendi koyduğu yasalardan kurtarabilir, onların üstüne yükselebilir. Bu aynı zamanda egemenlik kavramının özü, cevheri ve ayrıncı niteliğidir (2).

1. Abadan Yavuz, *Devlet Felsefesi*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1959, s. 239.
2. Abadan Yavuz, *Amme Hukuku ve Devlet Nazariyeleri*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1952, s. 201.

BODIN'in güçlü ve tekçi bir devlet oluşturmak için yaptığı hukukî yorumu daha sonraları ROUSSEAU'nun millete izafe ettiği ayrı ve bağımsız hükmi şahsiyet kuramı ile egemenlik kuramını «ulusal egemenlik» kavramına dönüştürmüştür (3). Egemenliğin kaynağı toplum, daha doğrusu onun belli ölçütlere sahip en gelişmiş şeklini ifade eden millet olunca, egemenliğin millet tarafından temsil edilmekle kalmayıp bizzat kullanılması da zorunlu bir sonuç oldu. Başka bir deyimle egemenliğin kullanılmasını meşru ve haklı gösterecek tek koşul ve nedeni onun bizzat millet tarafından kullanılmasıdır. ROUSSEAU'nun «genel irade» kuramına yansıyan bu görüş gereği millet yalnız kendinin sahip olduğu bu hakkı haklı bir nedenle yalnız yine kendisi kullanabilir. Bu ilke milletin kendi kaderini bizzat kendisi belirler tarzındaki demokratik ilkeye de uygundur.

Şu kadar ki geniş bölgelere yerleşmiş, kalabalık bir halk kitlesinin doğrudan doğruya millet adına iradesini açığa vurması uygulanması imkânsız bir olaydır. Dolayısıyla egemenliğin kullanılma yetkisini milletin güvenini kazanmış bir kurula devretme zorunluluğu belirlemektedir.

Görülüyor ki tarihsel gelişme içinde incelendiğinde egemenlik kavramı siyasal toplum hayatının gelişmesinde belirli bir aşamayı temsil etmektedir. Egemenlik, feodal düzenden merkezî devlete geçişte, çağdaş anlamda devletin ortaya çıkışında kuramsal temel görevini görmüştür. Ayrıca feodalite döneminde bölünmüş, ufalanmış ve dağılmış olan iktidarı bütünleştirmek suretiyle «iktidarın rasyonelleşmesini» sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında siyasal modernleşme sürecinde önemli bir adım sayılır.

Çağdaş anlamda egemenlik

Ancak bu klasik egemenlik kuramının içeriğinde bulunan mutlak, sınırsız iktidar olgusu günümüz «hukukun üstünlüğü», federalizm ve kuvvetler ayrılığı ilkeleri ile bağdaşmadığı gibi giderek artan uluslararası karşılıklı bağılıklar kuran örgüt üyelikleri ile uyuşmamaktadır. Uluslar arasındaki karşılıklı etkileşimin arttığı, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Parlamentosu türünden çeşitli uluslararası örgütlerin ulusal parlamentoların bir kısım yetkilerini kullanmaya başladıkları bir dönemde bu kavramı farklı bir açıdan değerlendirme gereği doğmaktadır. Nitekim Avrupa'daki 14 milyonu bulan yabancı işçilerin bir kısmına yerel seçimlerde va-

3. Abadan Yavuz, a. g. e., s. 203.

tandaş olmadıkları halde oy hakkının tanınması, «ulusal egemenliğin» farklı biçimde yorumlandığının taze bir delilidir. Dolayısıyla çağdaş anlamda egemenlik artık karşılıklı vazgeçme koşulu ile «sınırlı bir siyasal iktidar» anlamına gelmektedir. Ancak bu yeni yorumun tartışmalara açık olduğu ve bu «sınırlama»nın neyi içerdiği konusunda daha uzun sürelerle tartışılacağı açıktır.

Türk toplumunda egemenlik

Konunun uzman tarihçilerinin belirttikleri üzere Osmanlı devletinin egemenliğinin tek elden çıkmaması için kardeş katlini de meşru sayan güçlü siyasal kültür mirası karşısında Mustafa Kemal'in başarı ile sonuçlandırmış olduğu bireysel istibdat yerine ulusal iradeye dayalı yeni bir siyasal yönetim biçimini işgal, Kurtuluş Savaşı, ekonomik yoksulluklar ve siyasal parçalanma gibi olağanüstü etkin faktörlere rağmen gerçekleştirebilmiş olması kelimenin tam anlamı ile eşine az hatta hiç rastlanmaz bir «tour de force», siyaset alanında bir mucizedir.

Birinci Dünya Savaşı sonunda göçen Osmanlı imparatorluğunun enkazı üzerine tam bağımsızlığa yönelik yeni bir devlet kurana Mustafa Kemal kendisine rehber ilke olarak «kayıtsız şart-sız ulusal egemenlik» fikrini seçmiştir. Bu kararında kuşkusuz yaptıklarını dikkatle incelediği Rousseau'nun etkisi önemli olmuştur. Ancak «ulusal egemenlik» prensibi Mustafa Kemal için her şeyden önce Türk Milletinin içine girmiş olduğu uluslaşma sürecinde halka güvenmenin, tüm mücadeleyi halkla birlikte yapmanın, halkla bütünleşmenin yoludur. Mustafa Kemal'in en büyük dileği «ulusal egemenlik» kavramı yardımı ile dine dayalı, teokratik, otoriter niteliğini sonuna kadar alkoymuş, dinsel kökeni nedeni ile sivilleşememiş bir siyasal sistem yerine Türk Milletine yakıştırdığı çağdaş uygarlık düzeyine uygun laik ve rasyonel düşünebilen insanların yaşayabilecekleri bir yönetim ikame etmektir. Cumhuriyet anlayışı bu felsefî kaynaktan esinlenmektedir.

Nitekim Atatürk daha 1 Kasım 1922'de saltanatın yıkıldığına dair verilen karar nedeniyle yaptığı konuşmada şöyle demektedir «Millet mukadderatını doğrudan doğruya eline aldı ve millî saltanat ve hâkimiyeti bir şahısta değil, bütün efradı tarafından müntehab vekillerinden tereküb eden bir meclisi âlide temsil etti. İşte o meclis, meclisi âlinizdir. Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Milletin saltanat ve hâkimiyet makamı yalnız ve ancak T.B.M.M.'dir!» (4)

4. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, (1919-1938), I, İstanbul 1945, s. 270.

Hedef belirlemede konuyu en keskin ve açık şekilde ortaya koymuş olan Atatürk beş yüzyıl süre ile iktidarın kişileşmesi yolu ile ortaya çıkan siyasal birikimin bu yeni düşüncelere karşın ne kadar güçlü bir engel oluşturacağını unutmuş değildir. Bu nedenle gerçekleştirmeye çalıştığı her devrimde karşısına çıkabileceği engelleri saptamaktan geri kalmadı. Bu arada siyasal hayatta eleştirilmez, ferdî saltanat heveslerine karşı da ciddî bir mücadele vermenin gerekli olduğunun bilincinde idi. Nitekim milletin hakemliğine başvurmayı tek parti döneminde de savunmuştur. 1930'da Trabzon'da «karşımızda birçok fırkalar varmış gibi her gün daha fazla bir faaliyetle çalışmak, fikirlerimizi halk kitlelerinin içine yaymak ve köylere kadar götürmek mecburiyetindeyiz» (5) sarfettiği gibi 1937'de ölümünden bir yıl önce Romanya Dışişleri Bakanı Antonescu'ya «Ben bir halk adamıyım - yanlışım varsa halk beni tekzip eder» (6) demesini bilmiştir.

Görüldüğü üzere Atatürk ulusal egemenlik anlayışında demokratik düşüncenin temel unsurlarından yöneticilerinin millete, halkına karşı sorumlu olmasını, hesap vermesini etkili bir biçimde yerleştirmeye çalışmıştır. Bu yaklaşımdır ki Fransız siyaset bilimcisi M. Duverger'ye Türkiye'deki tek parti sistemini «demokrasiye götüren bir tür geçici vesayet sistemi» tanımını yapmaya sevketmiştir.

Ancak bu inanç kuşkusuz çağdaş anlamda Sayın İler Turan'ın isabetle değindiği üzere katılımcı bir demokrasinin yerleşmesi için yeterli sayılmamaktadır. Bu nedenle bir nebze de çağdaş siyaset biliminin ışığı altında özgür siyasal katılmadan ne anlaşıldığını belirtmede yarar vardır.

Siyasal iktidarı belirleyecek ulusal ya da yerel düzeyde yapılacak seçimlere katılımı sağlamak, çoğulcu, rekabetçi demokrasilerde olduğu kadar totaliter ve otoriter rejimlerin meşruluk sağlama amacı ile iltifat ettikleri bir uygulamadır. Siyasal katılmanın tek bir kişi, tek bir parti ya da siyasal bir oligarşinin elinde toplanmış olan siyasal iktidarı yönlendirilmiş, mobilize edilmiş, güdümlü bir seçmen kitleleri tarafından onaylanması yerine seçmenin özgür iradesine dayanan bir tercihle belirlenebilmesi için en azından dört önkoşulun gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bunların başında a) Vatandaşın kendi dışında olup biten ulusal ve uluslararası sorunlar konusunda kitle iletişim araçlarından doyurucu biçimde bilgi toplayabilmesi, kamusal tekel altında

5. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, (1906-1938), II, Ankara 1952, s. 286.
6. *Ulus*, 20 Mart 1937.

bulunan kitle iletişim araçlarının tartışmalı sorunlar konusunda yansız ve çok taraflı yorumlar alabilmesi, b) Siyasal ilgi ve bilgi edinmenin tüm yasal yollarının yılın her günü açık tutulması, c) Tartışmalı bir konuda açığa vurulan çoğunluk görüşü anlamına gelen kamuoyunun varlığını topluma dilediği biçimde duyurabilmesi, kamuların siyasal duyarlılıklarının artırılabilmesi, d) Siyasal katılmanın oy verme dışında çeşitli araçlarla yerine getirilmesi bir vatandaşlık görevi olduğu, siyasal bir erdem olduğu konusunda genel bir kanının yerleşmesi.

Siyasal katılma ve oy verme

Siyasal katılmanın en yaygın ve bilinen davranışı olan oy verme değişik yasal düzenlemelerin etkisiyle özendirilip engellenebilmektedir. Günümüzde demokratik parlamenter sisteme sahip ülkelerin önemli bir kısmı seçmenin sandık başına gitmesini kendi takdirine bırakmaktadır. Bu yoldan elde edilen katılma oranı seçim ya da referandumların önemine göre azalıp artmaktadır ve böylece toplumun yetki ve haklarına sahip çıkma istekliliğini de yansıtmaktadır.

Bununla beraber bir kısım rekabetçi demokratik sisteme sahip olan ülkeler, bu arada 1982'den bu yana Türkiye'de sandık başına gitmeyen seçmene belli müeyyideler uygulamaktadır. Tingsten'in kırk yıl önce belirttiği üzere küçük para cezaları bile siyasal davranışı ciddi biçimde etkileyebilmektedir.

Halen Avustralya, Belçika, Venezuela, Costa Rica, Yunanistan ve birkaç yıl öncesine kadar Hollanda'da mazeretsiz oy kullanmama yasaya aykırı bir davranış sayılmaktadır. Bu tür bir davranış hastalık mazereti dışında belli ölçüde bir para cezasının ödenmesini zorunlu kılmaktadır. Bundan başka Avusturya ve İsviçre gibi federalizm sistemini uygulayan ülkelerde bir kısım eyalet/kanton zorunlu oy verme ilkesini uygulamaktadır. Bu idarî birimler toplam seçmen kitlesinin yüzde onundan azını oluşturdukları için her iki ülke oy vermeyi serbest bırakan ülkeler grubunda yer almaktadır. Sıralanan ülkeler içinde en ağır müeyyideyi uygulayan Venezuela'dır. İtalya yasal düzenleme yolu ile oy vermeyi zorunlu kılmamakla beraber, sandık başına gitmeyenlerin bu durumlarını kimlik veya çalışma belgelerine işlemektedir.

Oy vermeyi zorunlu kılan ülkelere karşı başka bir kısım ülkelerde seçmen kütüğüne kayıt bile seçmenin tercihine bırakılmaktadır, örneğin Amerika Birleşik Devletlerinin eyaletlerinde yapılan çeşitli uygulamalarda olduğu gibi.

Görülüyor ki siyasal katılmayı belirleyen en önemli ölçüt olan oy verme konusunda yoğun tartışmalar süregelmektedir. Çözülmesi gereken başlıca soru çoğulcu, rekabetçi bir demokratik sistemin yaşaması için seçmenin belirli aralıklarla sandık başına gitmesinin yeterli olup olmadığıdır. Bu konuda rahatlıkla denilebilir ki eğer siyasal eğitim veren okul kitaplarında, hatta bazı siyaset bilimi tartışmalarında «katılım» kendi başına bir şey, oy vermek ve siyasal ilgi de bir fetiş olarak pıhtılaşıyorsa, bu gerçeğin olumsuzluğunu yansıtır. Yurttaşlar kitlesinin etkili siyasal katılımının mümkün olabilmesi için koşul, siyaset alanının belli ölçüde özerk olmasıdır (7).

Türkiye'nin 1982'den bu yana oy vermeyi zorunlu kılması demokratik sistemle bağdaşmayan bir düzenleme olmakla beraber, mutlak bir zorunluluğun özlemi sayılamaz. Zira Türk seçmeni 1946'dan bu yana seçimlere karşı her zaman % 67'den aşağı düşmeyen ve çok defa % 80 oranında serbest bir katılımla siyasî haklarına olan bağlılığını açığa vurmuştur..

Siyasal katılım ve ekonomik gelişmişlik

Oy vermeyi etkileyen diğer önemli bir etken ekonomik gelişmişlik derecesidir. 1965'de modernleşme ölçütlerine göre parlamenter sisteme sahip 30 ülke fert başına düşen millî gelire göre iki grupta toplanmıştı. Gelişmekte olan ülkeler grubuna 12 ülke girmişti, bunlardan Venezuela 900 \$ ile başta geliyordu. GNP'si 1 000 ve yukarı olan 18 ülke içinde ise en fakiri sayılan İtalya ve İzlanda idi. Oy vermeye ilişkin karşılaştırmada gelişmiş ülkelerde oy verme oranının % 12 fazla olduğu görüldü.

Oy vermeyi cezalandırmayan ülkeler

GNP 100 - 900 \$, ortalama oy verme oranı % 66, 18 ulus

GNP 901 - 3 600 \$, ortalama oy verme oranı, % 77, 14 ulus

Oy vermenin yasal bir yükümlülük sayıldığı ülkeler

GNP 100 - 900 \$, ortalama oy verme, % 77, 4 ulus

GNP 901 - 3 600 \$, ortalama oy verme oranı, % 90, 4 ulus

Kaynak G. B. Powell, In G. Niemi, H. F. Weisberg, *Controversies in Voting Behavior*, 2 nd Ed., 1984, Sh. 47.

Siyasal katılım ve aracı kurumlar

Siyasal katılım vatandaşın ergin yaşamı boyunca taraf olduğu bir siyasal eylem olarak kabul ediyorsa ki çağdaş katılımcı demokra-

7. Habermas, Jürgen, Siyasal Katılım kendi başına bir değer mi?, *Toplum ve Bilim*, 27, Güz 1984, s. 37-74.

siler için bu ölçüt demokratik sistemin mihenk taşı olmaktadır, o takdirde seçmenin toplumu ilgilendiren her olayda siyasal otoriteye karşı benimseyeceği tutumla ilgili olarak ilişki kurabileceği aracı kurumlara sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde Kornhauser' in belirttiği üzere yığın toplumu ortasında kolaylıkla yabancılaşma ve güçsüzlük duygularına kapılmaya eğilimli olan seçmenler otoriter yöntemlere dayalı siyasal yönetimlere kayabilirler.

L. Milbrath, siyasal katılma eylemini zorluğuna göre izleyici (spectator), geçiş türü (transitional) ve oyuncu (gladitorial) olarak üçe ayırmış (8) ve bu ayrımı yaparken oy vermenin seyirci davranışı, milletvekilliği için aday olmanın ise oyuncu davranışı olduğunu açıklayan örnekler vermiştir. Her üç siyasal katılma biçimini etkilendiren başlıca faktörler cinsiyet, yaş, kentleşme, eğitim, meslek statüsü, sosyo - ekonomik, örgüt üyeliği, kitle iletişim araçlarını izleme derecesidir. Çağımızda sonuncu etken olağanüstü bir önem kazandığı göz önünde bulundurulursa, denilebilir ki ulusal haber verme kurumları ile uydular yolu ile değişik kaynaklar yolu ile âdeta bir haberler sağanağına uğrayan vatandaşın, siyasal davranışına zemin oluşturacak güvenilir bilgiler kazanabilmesi büyük bir önem kazanmaktadır. Zira çoğulcu demokratik toplumun can damarı tartışmalı konularla ilgili olarak çoğunluğun bilincine sahip, sağlıklı kamuoyların oluşmasında yatmaktadır. Unutulmamalıdır ki kamuoyu «iktidarları yapan ve yıkan bir güçtür».

Sonuç

Türk parlamentosunun tam bağımsızlık ilkesine dayalı olarak bundan 65 yıl önce kapılarını açtığı zaman, Türkiye çağdaş anlamda henüz demokratik bir sistemden uzaktı. Fakat bu parlamentoyu yılmayan bir azim ve inançla kurulmasına önyak olan Mustafa Kemal'in 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisini açarken verdiği açış nutkunu bir kez daha gözden geçirirsek sözlerinde demokrasiye giden yolun tüm aşamalarına işaret etmiş olduğunu görürüz. Bu nedenle O'nu bir kez daha dinleyelim «En hayatî nokta şudur : Hâkimiyeti milliyemizin her şeyden masun olarak bütün milletin vicdanında, kalbinde ve bütün maneviyatında gayri kabîli izale bir surette mahkûk olduğunu görmek ve bilmek lazımdır. Millet yalnız kendi kolları ve kendi kanı ile değil, aynı zamanda kendi başı ve dimağı ile kazandığı cevheri, hâkimiyet ve istiklâli, kıyamete kadar

8. Milbrath, Lester W., *Political Participation : How and Why do Citizens get Involved in Politics*, Chicago III., Rand McNally 1965, s. 18.

muhafaza edecek ve bütün aktarı cihazda yalnız kendisi ve kendi iradesi hâkim olacaktır.»

«Heyeti içtimaiyede en yüksek hürriyetin, en âli müsavat ve adaletin temini istikrar ve mahfuziyeti ancak ve katî mânası ile hâkimiyeti milliyenin müesses bulunmasıyla kaimdir. Binaenaleyh hürriyetin de, müsavatın da, adaletin de noktai istinadı hâkimiyeti milliyedir. Millet önünde, onun istihkakı istiklâli önünde, onun liyakatı terakki ve teceddüdü önünde her kuvvet, ancak milletin irade ve emeline dayanmak suretiyle yaşayabilir. Milletin irade ve emeline uymayanların talihi hüsrandır.» (9).

Görülüyor ki Atatürk için Türk toplumunda siyasal güç olarak örgütlenmiş ya da henüz sadece toplumsal bir akım olarak varlığını duyuran tüm düşünce, fikir ve beklentilerin çözüm yeri Türk Parlamentosudur.

Yirminci yüzyılın sonuna doğru özgür, bağımsız, çoğulcu, rekabetçi, katılımcı demokrasi modeline doğru yönelen Türk toplumu, gelişen ülkelerin tümünde görülen ciddi engel ve bunalımlarla karşılaşmasına rağmen hedefine ulaşacağına dair bir çok olumlu belirtiler ortadadır. Bunlardan en anlamlılarından biri sekiz ülke gençleri arasında yapılan kamuoyu yoklamasında Türk gençlerinin kendi ülkelerine hizmet etmek için bir şeyler yapmak isteyen dünya gençleri arasında % 86 oranla birinci gelmeleri, yine Türk gençleri için tüm ülkeler arasında % 47 oranla en büyük tatmini kendi toplumları için hizmet etmektir (10). Gençlerimizin beklentilerini gerçekleştirmek bizim kuşaklarımızın en yüce görevi olmalıdır. Bu alanda en önemli görev Türk Parlamentosuna düşmektedir.

9. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, (1919-1938), I, İstanbul 1945, s. 215.
10. Siar, Gençlik Araştırması Mart 1985, Tablo 44, s. 101; Tablo 55, s. 122.